

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Милена Шушулова-Павлова, преподавател в Нов български университет, департамент „Музика“ – професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, научна специалност Музикознание и музикално изкуство (05.08.02)

за дисертационния труд на

ВЕЛИСЛАВА ЖЕЧКОВА СТОЯНОВА – редовен докторант в Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив, Факултет „Музикална педагогика“, Катедра „Пиано и акордеон“

на тема:

КЛАВИРНИ АСПЕКТИ В КАМЕРНАТА МУЗИКА НА НИКОЛАЙ СТОЙКОВ

за присъждане образователна и научна степен „ДОКТОР“

в професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, научна специалност Музикознание и музикално изкуство (05.08.02)

Биографични данни на кандидата

Велислава Стоянова завършва „Изпълнителско изкуство – пиано“ в класа на проф. *Георги Петров* и Магистърска степен в класа на проф. д-р *Ромео Смилков* през юни 2014. От ноември 2015 е докторант в Катедра „Пиано и акордеон“ – АМТИИ с тема на докторското изследване „Клавирни аспекти в камерното творчество на Николай Стойков“. Велислава Стоянова 7 години преподава пиано в Читалище „Съвременник“, Пловдив. От 2013 е преподавател по пиано в Музикална Академия за таланти – Димитровград. Нейни ученици са носители на награди от национални и международни конкурси: Национален конкурс „Милчо Петров“ в 2007, 2009, 2010, Национален конкурс на музикалните школи, организиран от читалище „Христо Ботев“, Пловдив, в 2010, 2011. Един от нейните ученици – Димитър Гавазов е лауреат на Златен медал от конкурса „Орфеева дарба“ – 2011, 2012; Златна лира от „Орфеево изворче“ – Стара Загора, 2012; I награда от конкурс „С крилете на музиката“ – София, 2012. Заедно със своята преподавателка, като клавирно дуо, те са лауреати на II награда от Международния конкурс „Надежди, таланти, майстори“ – Албена, 2012, в категория „Учител-ученик“. Клавирният педагог Велислава Стоянова има присъдена грамота за творчески постижения от министъра на културата г-н Вежди Рашидов като участник в IV конкурс за музикални педагози – Албена 2010. В 2013 година е присъдена II награда на клавирно дуо Велислава Стоянова – Мартин Дафинов на Национален студентски конкурс ЮЗУ – Благоевград, Награда на Ректора на АМТИИ за 2014 и Награда „Проф. Ромео Смилков“ за 2015. От февруари 2017 пианистката Велислава Стоянова е на специализация при проф. *Збигнев Фаринярж* (ученик на проф. Мержанов в Москва) в МА „К. Липински“ – Вроцлав, Полша. Лятото на 2018 е на работна практика отново във Вроцлав към Асоциация „Приятелите на българите във Вроцлав“ като културен координатор. При престоя си там тя прави презентации на творби на Николай Стойков, Димитър Ненов, Рахманинов и др. Във връзка с работната практика се осъществи концерт с оперната украинска прима Олена Лапко във Полша и тук в България на 12.11.2018 в Концертна зала АМТИИ. Велислава Стоянова участва в прегледа на Нова българска музика на 13.10.2017, където прави премиера на „Три тропанки“ оп. 80 от Николай Стойков. Стоянова участва в Откриващия уикенд на Европейска столица на културата 2019 на 11,12,13 януари в Балабанова къща, където представи творби на Николай Стойков в партньорство с Евридика Вълчева и Денис Иванов и премиерно представи Джаз вариации върху Паганини от Фазил Сай. На 24.01.2019 под патронажа на Генерално консулство на Република Турция в Пловдив се осъществи Концерт с български и турски творби с участието на Велислава Стоянова, Ромео Смилков и Алпер Юнлютюрк в Радио Пловдив.

Клавирно дуо Велислава Стоянова-Мартин Дафинов усъвършенства своето майсторство в майсторски класове в Полша и България при *Анна Прабуца* (Полша), клавирните дуа *Аглика Генова-Любен Димитров*, *Сиван Силвер-Джил Гарбърг* (Израел). **Велислава Стоянова и Мартин Дафинов** са лауреати на I награда и Награда за най-добро изпълнение на творба от Ф. Шуберт от IX Международен конкурс „Франц Шуберт“ - Русе, ноември 2013; III награда от XIV Международен конкурс в Падуа – Италия, юни 2016; I награда от IV Международен конкурс „Наследници на Орфей“ в Албена/Варна, септември 2016; Pokaz mody projektantki Laury Wyskowskiej podczas Otwarcia Domu Polonijnego; – I награда от IX Международен конкурс „Класика и съвременност“ – Стара Загора, октомври 2016. Клавирното дуо има редица концерти във Виена (Австрия), Гданск, Вроцлав (Полша), културни центрове и фестивали в

София, Пловдив, Варна, Стара Загора, Русе, Поморие, Димитровград, Чирпан. Юни 2016 осъществяват, в рамките на МФ „Софийски музикални седмици“, премиера на Й.С.Бах/Голдберг 30 вариации/транскрипции за 2 пиана от *Николай Стойков*. В периода 2014-2018 Велислава Стоянова и дуото реализират редица премиери на творби за пиано, както и за камерен и клавирен ансамбъл на българския композитор – *“Македонски ритми”* оп. 93, *“Тропанки”*/три пиеси оп. 80, *“Viva Mozart”* за пиано и *“Art Tatum”/Ноцна музика* от оп. 40, , както и *транскрипциите*: Ф.Шопен-Н.Стойков – 7 прелюдии за 4 ръце; Ф. Лист- Н. Стойков – «Мефисто-полка» за 2 пиана; С. Прокофиев-Н. Стойков – Марш из оп. «Любовта към трите портокала» за 4 ръце; М. Големинов-Н. Стойков – «Медитация» за 4 ръце.

ПУБЛИКАЦИИ по темата на дисертационния труд

Велислава Стоянова представя 6 публикации, свързани с темата на дисертационния труд:

1. Стоянова, В. Николай Стойков – Багатели за сопран и пиано оп. 9 текст народен - първа и втора тетрадка. В: Сборник доклади „Пролетни научни четения” 28-29 април 2017 г., АМТИИ-Пловдив. Пловдив, *Макрос*, 2017, с. 47-54.
2. Стоянова, В. Вокален цикъл „Ранни песни” оп. 1 за нисък женски глас и пиано от Николай Стойков. В: Годишник на АМТИИ, Пловдив, 2016.
3. Стоянова, В. Качества на съвременния пианист при интерпретиране на камерните творби на Николай Стойков. В: Пролетни научни четения, АМТИИ, Пловдив, 2018 (под печат).
4. Стоянова, В. Клавирните ансамбли в творческото пространство на Николай Стойков. Монография, 130 стр. (под печат)
5. Стоянова, В. Произведения за цигулка и пиано в творчеството на Николай Стойков. В: Сборник доклади. Международна научна конференция „Наука, образование и иновации в областта на изкуството” 12-13.10. 2017, АМТИИ - Пловдив, с. 229-240.
6. Стоянова, В. Творбата за глас и пиано „Танки” оп. 1 на Николай Стойков. В: Сборник доклади „Пролетни научни четения” 26-27 април 2016 г., АМТИИ-Пловдив. Пловдив, *Макрос*, 2016, с. 115-121.

Публикациите конкретизират и затвърждават интересите и актуалността на проблематиката на докторската теза. Те са достатъчни, за да популяризират теоретичната разработка и на предизвикат обществен интерес.

ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД КЛАВИРНИ АСПЕКТИ В КАМЕРНАТА МУЗИКА НА НИКОЛАЙ СТОЙКОВ

Дисертационният труд е с общ обем от 276 страници (266 стр. основен текст и 10 стр. приложения). Съдържанието включва: **Увод. ПЪРВА ГЛАВА: Клавирни аспекти в камерната вокално-инструментална музика на Николай Стойков** (1.1. Камерното вокално-инструментално творчество на Николай Стойков – общ преглед. 1.2. Вокален цикъл „*Ранни песни*” оп.1 за нисък женски глас и пиано. 1.2.1. Четири миниатюри „*Танки*” („*Ранни песни*” оп.1). 1.3. Соловите народни песни с клавирен съпровод в камерното творчество на Николай Стойков. 1.4. Вокално-клавирните „*Багатели*” – текст народен. 1.4.1. *Багатели* за женски глас и пиано – I тетрадка, оп. 9. 1.4.2. *Багатели* за женски глас и пиано – II тетрадка, оп. 72. 1.4.3. *Багатели* за мъжки глас и пиано – III тетрадка оп. 81.). **ВТОРА ГЛАВА: Клавирни аспекти в камерните инструментални ансамбли на Николай Стойков** (2.1. Общ преглед на камерно-инструменталните творби на Николай Стойков. 2.2. Клавирни аспекти в камерно-инструменталните творби на Николай Стойков от 70-те до края на 90-те години на ХХ век. 2.2.1. Соната за цигулка и пиано №1 оп. 10. 2.2.2. Соната за флейта и пиано оп. 11. 2.2.3. Партита за валдохорна и пиано оп. 12. 2.2.4. „*Малка театрална музика*” за камерен оркестър и магнетофонна лента оп. 13. 2.2.5. Три миниатюри за валдохорна и пиано оп. 15. 2.2.6. „*Gradus ad Parnasum*” за цигулка и пиано (със замяна на виола) оп. 15. 2.2.7. Трио-серенада за пиано кларинет и ударни инструменти оп. 21. 2.2.8. Соната за кларинет и пиано оп. 26. 2.2.9. Соната за обой и пиано оп. 28. 2.2.10. 18 пиеси за народни инструменти със съпровод на пиано оп. 32. 2.2.11. „*Три тъжни песни по Дебелянов*” за виолончело и пиано оп. 49. 2.2.12. Соната за цигулка и пиано №2 оп. 55. 2.2.13. Соната за арфа и пиано оп. 62. 2.3. Клавирни аспекти в камерно-инструменталните творби на Николай Стойков от Нововековието - ХХI век. 2.3.1. Соната за виолончело и пиано” оп.68. 2.3.2. „*Капричиозо*” (Парафраза № 3) за флейта (кавал), виолончело и пиано оп. 37. 2.3.3. Трио за виола, виолончело и пиано оп. 83. 2.3.4. Сонатина за цигулка и пиано оп. 87. 2.3.5. „*Шопски танци*” за цигулка и пиано оп. 96. 2.3.6. „*Спомен за Владигеров*” за цигулка и пиано оп. 101.). **ТРЕТА ГЛАВА: Клавирните ансамбли в творческото**

пространство на Николай Стойков (3.1. Клавирният ансамбъл като творчески феномен и присъствието му в творчеството на съвременните българските композитори. 3.2. Първите клавирни ансамбли в творчеството на Николай Стойков. Връзката между ранното солово и ансамбловото клавирно творчество на композитора (60-те – 70-те години на ХХ век). 3.2.1 „Четири студии за пиано на 4 ръце”. 3.2.2. „Фрагменти” оп. 4а за две пиана. 3.3. Клавирните ансамбли на Николай Стойков от 80-те години на ХХ век. 3.3.1. Детска сюита „За животните” за 4 ръце оп. 2а. 3.3.2. Клавирен цикъл „Старият албум” за две пиана оп. 25. 3.3.3. „Три концертни пиеси за две пиана” оп. 29. 3.4. Клавирните ансамбли на Николай Стойков от 90-те г. на ХХ век. 3.4.1. „Български танци” опус №№ 30, 35, 38. 3.4.1.1. „Български танци” оп. 30, I-ва тетрадка. 3.4.1.2. „Български танци” оп. 35, II-ра тетрадка. 3.4.1.3. „Български танци” оп. 38, III-ра тетрадка. 3.4.2. „Смърфиолчета” - 30 характеристични пиеси за пиано на 2, 4 ръце и 2 пиана оп. 54. 3.5. Нови аспекти на клавирното мислене в камерното творчество на Николай Стойков. Клавирните ансамбли от Нововековието (XXI век). 3.5.1. „Музикален пантеон” оп. 40 – мащабен клавирен проект на границата на ХХ и ХХI век. 3.5.1.1. Клавирните ансамбли за 4 ръце (и 3) ръце в „Музикален пантеон” оп. 40. 3.5.1.2. Клавирните ансамбли за две пиана в „Музикален пантеон” оп. 40. 3.5.2. „Нокторно и хумореска” за пиано на 6 ръце оп. 71. 3.5.3. „Сарабанда, пасторал и остинато” оп. 76а за две пиана. 3.5.4. „Тропанки” оп. 80а за пиано на 4 ръце. 3.5.5. 29 детски народни песни (залъгалки, приспивалки, броеници) оп. 82. За пиано на 4 ръце. 3.5.6. Ретро сюита „1989” оп. 95 за пиано за 4 ръце. 3.5.7. Транскрипциите за клавирни ансамбли по творби на Й. С. Бах в „Ние заедно те благославяме, Господи” оп. 99. 3.5.8. Бах – Стойков. „Голдберг вариации за пиано”. Ария с 30 вариации. Транскрипция за две пиана, оп. 100. 3.5.9. Сарасате – Стойков. Концерт в испански стил за пиано на 4 ръце оп. 102. (Три пиеси в испански стил: „Интродукция и тарантела”, „Цапатеадо” и „Хабанера” по Пабло Сарасате). **ЧЕТВЪРТА ГЛАВА: Клавирните ансамбли на Николай Стойков и качествата на съвременния пианист. Заключение. Литература**, която обхваща ползваните и цитирани източници на изследването – общо **127**. От тях **6** са на чужд език (руски език). Интернет-източниците са **13**. **Приложения**.

В **Увода** са изложени водещите аспекти на изследването: обект, предмет, цел и задачи; посочени са методите, източниците, както и мотивите за избора на темата на дисертационния труд. В **Първа глава** са изведени клавирните аспекти в камерната вокално-инструментална музика на Николай Стойков. **Втора глава** визира ролята на пианото като „оригинален артист” в различните по състав камерно-инструментални ансамбли у Николай Стойков. **Трета глава** се фокусира върху изследователския поглед при клавирните ансамбли в творчеството на Николай Стойков. Тя е основна в дисертационния труд. Голяма част от анализиранияте в главата творби са изпълнени от дисертанта на концертния подиум (клавирно дуо Велислава Стоянова – Мартин Дафинов). **Четвърта глава** е насочена към анализ на връзката между клавирните аспекти в камерното творчество на Николай Стойков и възможностите (качествата) на съвременния пианист и съдържа предпоставки за разгръщане на тази проблематика в нови (изпълнителски и педагогически) изследователски аспекти. В **Заключението** се обобщават резултатите, излагат се основните изводи и приносите на изследването. В трите **Приложения** са обобщени и представени в табличен вид съдържанието и хронологията на клавирните ансамбли в състава на „Музикален пантеон” оп. 40 (Приложение № 1); Каталог на клавирните ансамбли от Николай Стойков в периода 1976-2018 (Пр. № 2.); Клавирни творби (солови и ансамблови) на Николай Стойков в концертната дейност на Велислава Стоянова (Приложение № 3.).

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Композиторът Николай Стойков е мащабна фигура в съвременната музикална култура на България. Той заявява многократно предпочитанието си към пианото и малките камерни състави. За него пианото е ключ към „всички сфери на музиката – на камерната музика, на соловата, на симфоничната музика, и затова всеки композитор, колкото повече владее пианото, повече илифова нещата в себе си” (изказване на Н. Стойков в интервю). Дисертантът е мотивиран и от факта, че „освен стойност като уникално българско творчество, камерните творби на Николай Стойков, разглеждани в този труд, представляват за интерпретатора и една истинска школа за овладяване на съвременна пианистична и ансамблова култура“ (В. Стоянова, с. 7 от дисертацията).

Точно формулирани цели и задачи на дисертацията

Дисертантът има ясно поставени цел и задачи, спазва точна и прецизна методология. Формулираната **цел** е „извеждане на клавирните аспекти в камерното творчество на

Николай Стойков, по отношение на: използване на специфични за клавирната музика средства за изграждане образността; ролята и функциите на пианото като част от камерния ансамбъл (роля на музикалния език, формообразуването, драматургията на творбата и др.), както и на някои изпълнителски и педагогически аспекти на този репертоар.“ (цитат) **Основните задачи са:** „цялостно обхващане и хронологично проследяване на създадените от Николай Стойков камерни творби, в състава на които се включва пианото; открояване на мястото на тази жанрова зона в творчеството на композитора и в изпълнителската практика; изпълнителски анализ на камерните творби – вокално-инструментални, инструментални и клавирни ансамбли; извеждане на някои съвременни аспекти за значението на тези творби като изпълнителски и педагогически репертоар“ (цитат).

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература

Изследването е задълбочено и достатъчно сериозно и мащабно. Основава се на проучване на достатъчна литература, както и на разглеждане, изсвирване и анализ на голям обем от нотни партитури на композитора, педагога и публициста Николай Стойков. Освен това то се опира и на личен изпълнителски опит на докторанта (чрез Клавирно дуо Велислава Стоянова – Мартин Дафинов). В репертоара на дуото са включени значими ансамблови творби от Николай Стойков, изброени подробно в Приложение №3.

В първа глава са разгледани и анализирани **камерни вокално-инструментални** произведения от 7 цикъла на Николай Стойков. Във втора глава са разгледани и анализирани 19 различни **камерни инструментални ансамбли с пиано** на композитора (само в цикъла с народни песни те са 70 на брой). В трета глава разгледани и анализирани са 20 **клавирни ансамбли (за 2 пиана или 4 ръце)** от композитора. Повечето от циклите и изследваните произведения имат по няколко части, което само по себе си прави огромен обема от партитури – камерни произведения за пиано и инструмент, клавирни, вокални цикли, които са изцяло в тясната специализация на докторанта.

Изводите на докторанта в първата глава са достатъчно дисертабилни: *На клавирната партия се възлага важна роля по отношение на формообразуването и образността. Клавирната фактура е подчинено на съвременните композиционни похвати. Композиционното изграждане на вокалната и клавирната партия отразява калейдоскоп от емоционални реминисценции и впечатления. Клавирният съпровод има важна роля при изграждането на структурата на народните песни със съпровод на пиано. Клавирната партия издава своя приоритет без да обезличи вокалната. Багателите за глас и пиано – I, II и II тетрадка разкриват майсторството на композитора да претвори богатите изразни възможности на музикалния фолклор и да покаже неговата самобитна красота със средствата на класическия инструмент. Използвани са тембровите възможности на пианото, графичното изразяване на музикална мисъл, звукови ефекти и други съвременни композиционни средства. Необходима е свободата на творческото въображение на пианиста при импровизиране на музика, написана със съвременни средства и нотопис. Багателите са синтез от композиционни техники от втората половина на XX век и българска фолклорна традиция: „генезисно важни промени в композиционно-технологичното обогатяване”. Създаването на първите сборници с народни песни и пиеси за народни инструменти със съпровод на пиано е творческо откритие на композитора, с което се очертават нови възможности за изява на пианото. Произведенията, написани през този период по автентичен фолклорен материал, Николай Стойков определя като: „...отправна точка за моите композиторски търсения години напред, всъщност през всички мои творчески периоди”.*

Изводите на докторанта във втората глава надграждат значимостта на проблематиката и защитават целта на изследването: *Клавирният акомпанимент е дискретен, ненатраплив, но въпреки пестеливите средства – разнообразен, фино и гъвкаво реагиращ на особеностите на народната мелодия. Пианото запазва съществената си роля за структурирането на музикалната форма. Композиторът използва характерни похвати – интониране с различна степен на инструментална атака по струните; удари с длан *cop palm* с различен интензитет в кордериерата; използване на *glissandi* по струните и клавишите на пианото, както и съчетаване на тези похвати с нормално звукоизвличане по тастията. Неизменно присъстват клъстери върху бели, черни и върху бели и черни клавиши – богато клавирно*

инструментиране – непрекъсната игра с тембри и тембросъчетания. Клавирната партия е „многолика“ по отношение на използваните от композитора традиционни и нетрадиционни средства. От анализа на творбите се налага изводът, че използването на авангардна композиционна техника, на съвременни и нестандартни похвати никога не е самоцелно от разглеждания автор, а е продиктувано от търсенията и творческите идеи на композитора. При изграждане на клавирната партия в камерно-инструменталните творби композиторият използва елементи на авангарден музикален език от втората половина ХХ век - сонорна, алеаторна техника; тембров интензитет на клавирна линеарност; различни звукови феномени, както и характерната за стила на композитора връзка с фолклора.

Работата на докторанта в третата глава е най-същностна – анализи, педагогически проблеми, съпоставки. Личният опит, свързан с изпълнителските участия (в концерти, фестивали и др.) у нас и в чужбина, е представен чрез изпълнението на пиесите „Пеперуда одеше“ и „Танц върху жаравата“ в Полша (в *Международен фестивал на клавирното ансамблов музизиране*, гр. Гданск), както и участие в концерт на наградените от конкурса „Франц Шуберт“ – Русе 2013 в Културен дом Витгенщайн, Виена (2014) и спечелената трета награда в конкурса за клавирни дуа в град Падуа, Италия (2016) – което доказва и международния принос на докторанта Велислава Стоянова и нейният партньор Мартин Дафинов. Машабният творчески проект „Музикален пантеон“ на композитора Николай Стойков е емблематичен по отношение на кореспондирането с една цялостна поетико-естетическа концепция – с едноименния „Пантеон“ на Теодор Траянов от 30-те години на миналия ХХ век. *Опус 40 отразява засиления интерес на Николай Стойков към транскрибирането, което се разгръща с изключителен размах в творчеството му след 90-те години – разкриващо богато взаимодействие на композиторски идеи, конструкции, варианти, преминаващи между различни съчинения в творчество му, показващо дълбокото композиционно „навлизане“ в различни епохи, школи, стилове, жанрове. отразява и афинитета му към живописата – примери за съвременен „прочит“ на различни стилове и жанрове.* Голямо внимание в работата в тази глава докторантът обръща на транскрипциите, на причината, логиката, вътрешният подтик на композитора, проблематиката при изпълнение, педагогическите мотиви – и на композитора, и на педагога. Като принос дисертантът реализира световна премиера на „Голдберг вариации“ от Й. С. Бах – транскрипция от Николай Стойков (през юни 2016), осъществена от дуото Велислава Стоянова – Мартин Дафинов на „Софийски музикални седмици“. Засега това е единствено изпълнение на произведението. *Клавирните ансамбли представяват значителна, репрезентативна част от цялостното творчество на композитора. Афинитетът на композитора към този жанр се запазва през целия му творчески път. В клавирните ансамбли се проектират основни, характерни за Николай Стойков идеи, творчески стремежи, търсения, и отличителни белези за композиционния стил на композитора. Жанровата зона на камерната музика, с особено яркото присъствие на клавирния ансамбъл, очертава още един изследователски дискурс към богатото – над 100 опуса – творчество на Николай Стойков и рефлексията му върху формирането на качествата на съвременния пианист.*

В четвъртата глава Велислава Стоянова се концентрира върху 8 качества на пианиста, интерпретиращ камерните творби на Николай Стойков: на **пианист-детектив** (в областта на нотописа при метроритъма в алеаторната музикална тъкан. истинско предизвикателство за изпълнителите на творби от Николай Стойков, свързано с графична нотация); на **пианист-виртуоз** (богатството от клавирни похвати изисква нова психологическа нагласа - при Николай Стойков има резки смени наемоционалните настроения, „разхвърляността“ по партитура); на **пианист-диригент** (постигането на адекватност по отношение на композиторското измерение за темпо на моменти недостижими за изпълнение от клавирното дуо, необходимост от конструктивен „диалог“ композитор- изпълнител); на **пианист-композитор** (две равностойни личности, обвързани в един и същ процес, пианистът има задачата да обедини в едно цяло клавирната тъкан в създадената от Стойков творба); на **пианист-художник** (богатите сонористични възможности, широкия звуков диапазон на пианото като инструмент, тембърът за Николай Стойков е основен за композиторския му стил; формообразуващ фактор. мощно средство за извайване на образи); на **пианист-актьор** (артистичното присъствие на изпълнителя-актьор на сцената, изразителност на жестовете произтичащи от авангардното третиране на пианото – клавирният рецитал е моноспектакъл); на **пианист-музиколог** (да познава новите композиционни техники – алеаторна, сонорна, додекафонична, както и терминологична подготовка при подмяната на „традиционните“ термини – акорд, мелодия,

хармония се заменят с нови, с авангардните значения – вертикал, линия, ниво, пласт, звуков комплекс и пр.); на **пианист-партньор** (съвременния пианист, който е част от клавирен ансамбъл – при изпълнение на творби за пиано на 4 ръце, 6 ръце, за две пиана на 4 ръце и други комбинации).

Основен извод на докторанта е, че работата върху клавирните партии в камерните творби и клавирните ансамбли на композитора Николай Стойков е една истинска школа за съвременния пианист като камерен изпълнител. Велислава Стоянова „отвори врата” към нова проблематика, свързана със съвременната теория и практика на клавирното изпълнителско изкуство и като цяло – на инструменталното камерно музициране.

Коректност при цитирането на представителен брой автори

Велислава Стоянова е коректен учен, който има широк поглед върху богата литература **127** източника – 6 са на чужд език (руски език) и 13 интернет-източници. Нейните цитирания са точни, според последните изисквания в Р България.

Наличие на обосновав и разработен теоретичен модел на изследването.

Настоящото изследване е „отворено” към осмисляне на *цялостното творчество* на композитора Николай Стойков като художествен феномен. То се вписва в развитието на българската музикална култура в историческия контекст на последните четири десетилетия на ХХ и първите две десетилетия на ХХІ век. Това обуславя теоретичен модела за необходимостта от изследване на релативните взаимодействия на това творчество с общите тенденции в развитието на новата българска музика.

Докторантът подчертава връзката на Николай Стойков с фолклора в голяма част от камерните ансамбли (инструментални, вокално-инструментални, клавирни) по отношение на претворяването на песенен материал с характерните жанрови, интонационно-ладови, метроритмични, структурни характеристики, което вдъхва нов живот на утвърдените клавирни жанрове в българската музика, каквито, например са „*Български танци*”.

Наличие на собствен принос

Като приноси на изследването могат да бъдат посочени следните моменти:

- Осъществява се цялостно разглеждане на камерното творчество на Николай Стойков по отношение на клавирните аспекти – място, роля и функции на пианото като част от камерния ансамбъл.
- Бих подчертала достатъчния *личен изпълнителски опит* на Велислава Стоянова (чрез клавирното дуо), както и възможността за непосредствени творчески контакти и общуване в периода на теоретична работа по труда с композитора Николай Стойков.
- За **първи път** се анализират и разглеждат от позицията на интерпретатора **6** (шест) творби от Николай Стойков, представени премиерно от Велислава Стоянова (в партньорство с М. Дафинов и Е. Вълчева): **1.** *Токата-фантазия* и *Хорал* – „*Wohl mir, das ich Jesus habe*” – *G dur* за две пиана. (из „*Ние заедно те благославяме, Господи*” оп. 99); **2.** *Бах-Стойков „Голдберг вариации”*- транскрипция за 2 пиана оп. 100; **3.** „*Мефисто-полка*” за 2 пиана, **4.** „*Нощна музика*” - *В памет на Арт Тейтъм* (за пиано на 4 ръце) **5.** *Скарлати* – Стойков. Соната *g moll* („Ехо”) за 2 пиана – творби из „*Музикален пантеон*” оп. 40; **6.** „*Концерт в испански стил*” за пиано на 4 ръце. (Три пиеси: „*Интродукция и тарантела*”, „*Цапатеадо*” и „*Хабанера*” по *Пабло Сарасате*) оп. 102;
- Като Приложение № 2 се публикува актуален каталог на клавирните ансамбли на Николай Стойков, който включва всички творби, включително неиздадените, както и най-новите му произведения.
- Направена е педагогическа връзка с клавирния образователен процес като е подчертано значението на камерните творби като репертоар.
- По интересен начин е представена комплексната роля на камерните ансамбли от композитора Николай Стойков върху формирането на съвременния изпълнител-пианист и изграждането на качества, които са нужни при изпълнението им.

Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд.

Авторефератът отговаря на дисертацията и коректно предава характера на научния текст на докторската работа.

Лични качества на автора (ако рецензентът го познава)

Не познавам лично достатъчно добре Велислава Стоянова. Имала съм само бегли контакти с нея като педагог на млади таланти и впечатлението ми за нея е – сериозен педагог, амбициозен млад изпълнител и любознателен учен и пианист. Активна и пряма.

Мнения, препоръки и бележки

Нямам.

В заключение на тази РЕЦЕНЗИЯ ще завърша със следната оценка:

Дисертационният труд на **Велислава Жечкова Стоянова КЛАВИРНИ АСПЕКТИ В КАМЕРНАТА МУЗИКА НА НИКОЛАЙ СТОЙКОВ**, заедно с носените от него приноси с научни и научни-приложни качества, активността ѝ – изяви, публикации и концерти, смятам достатъчни, за да дам своята положителна оценка и да предложа на уважаемото научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, научна специалност Музикознание и музикално изкуство (05.08.02) на Велислава Жечкова Стоянова, според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

4.3.2019

София

Проф. д-р Милена Шушулова-Павлова